

TYÖPAJA 16.5.2019 – OPETUSKÄYTTÖ

Faktat

- Videoiden osalta Suomen tekijänoikeuslaki ei täytä Art. 5 vaatimuksia
- YouTube: tärkeimpiä informaalisen oppimisen välineitä maailmassa, opetusvideoilla miljardi katselukertaa päivässä, joka minuutti uusia videoita, videoiden avulla opettaminen/oppiminen Suomessa vaikeampaa
- Opetuksen sopimuslisenssiluvat koskevat kaikkia opetuksen tasoja varhaiskasvatuksesta yliopistoihin, kaikkiin lupiin sisältyy digitaalisen opetuksen näkökulma
- (tieteellistä tutkimusta koskeva luparatkaisu on laajin meidän tuntemamme kollektiivinen luparatkaisu maailmassa)
- Communian tutkimuksen mukaan Suomen tekijänoikeuslaki on Euroopan kolmanneksi vähiten salliva opetuskäytössä, tutkimus lähetetään OKM:lle (tarkistettava faktat)
- videoita kuten YouTube-videoita ei koske ikään Kopioston sopimuslisenssi tällä hetkellä
- Pohjoismainen sopimuslisenssijärjestelmä on erilainen kuin muualla Euroopassa, liikkumavara?

- Vapaa sivistystyö ja uudet koulutuksen järjestämistavat eivät ole samalla tasolla, monimuotoistuminen hidastuu (on vastaavat lupajärjestelyt)
- Tällä hetkellä järjestelmä ei ole selkeä
- Kaikki materiaalit eivät ole tällä hetkellä sopimuslisenssin alla
- Artiklan käsite ”havainnollistaminen” monitulkintainen
- Eletään opetus- ja tutkimusmurrosta, teknologian murros vaikuttaa, miten tulkitaan, materiaali voi olla hyvin vuorovaikutteista vs. perinteinen kirjoitettu teksti
- (Erillisten) lupien pyytäminen hidastaa tutkimus- ja opetustyötä
- Kuvasitaatti on tehty taideopetusta varten
- YouTube-videot hallitsevat keskustelussa itseään suurempaa osuutta
- Tietokonepelien opetuskäyttö epäselvää
- Implementointi vaikeaa, kun tulee ottaa eri taiteen ja tieteen aloja huomioon
- Rajat ylittävä verkko-opetus
- Tekijänoikeusasiat ovat vaikeaselkoisia
- Tuomioistuimilla tietotaidoissa parantamisen varaa, prosessit hitaita ja kalliita
- Brexit

- Oppilaitoksilla on luparatkaisut helposti saatavilla, direktiivin edellyttämällä tasolla, nykyiset luparatkaisut eivät kata tällä hetkellä kaikkea materiaalia
- Tulkintavaikeudet rajoitussäännöksissä käyttäjälle aiheuttaa epävarmuutta

Kysymykset

- Opetuksen havainnollistaminen (→ myös muuntelua)
  - Koko teokset/artikkeli?
  - Oppikirjat?
  - Koko elokuvan esittäminen?

- Mikä on opetus? Myös oppilaan tekemä?
- Mikä on *digitaalinen käyttö*?
- Mikä on oppilaitos?
- Yhteensovittaminen koululainsäädäntöön
- Mikä on ei-kaupallinen?
  - Ansiotarkoitus → Kenen tarkoitus?
  - Maksun perimisen merkitys
  - Jos mainos, onko kaupallinen?
- Meneekö palvelun ehdot käyttötarkoituksen ohi?
  - Saako opettaja esittää musiikkia/AV esim. Spotifystä tai YouTubesta
- Mikä on sopimuslisenssin ja käyttöehtojen välinen suhde? Ajaako laki sopimuksen ohi?

- Onko sopimuslisenssillä rajat ylittävä vaikutus?
- Mitä aineistotyyppejä/käyttötapoja voidaan jättää ulkopuolelle?
  - Onko tarpeen määrittellä?
    - Pelit? Mitä uutta tulevaisuudessa?
    - Tietokoneohjelmat
- Entä oppilaitosten yhteiset verkkokurssit?
- Ja mahdollista jättää teoslajeja TEKL:n ulkopuolella?
- 25§ taideteos – mitä tarkoittaa?
- Sopimuslisenssin suhde rajoitukseen?
  - Oikeusvarmuus huomioiden
- Miten muutos huomioi monimuotoista opetusta? Esim. yritys yhteistyö, museo, jne.
- Miten mahdollistetaan sopimuslisenssijärjestelmän ulkopuolelle jäävän aineiston käyttöä
  - Esim. kiello-oikeus, sop.lis.ehdot

- Tarvitseeko huomioida CC-lisenssit?
- Miten voi tuoda ilmi, että aineisto on tuotettu varta vasten opetuskäyttöön
  - Lähtökohta, että oppimateriaalit jäävät rajoituksen ulkopuolelle
  - Rajanveto myös yhteisöllisesti tuotettuun aineistoon

Huolet

- Epäselvyys ei hälvene
  - Rajaukset
  - Määrittelyt (mm. oppimateriaali)
- Lisensiointi-option hyödyntämättä jättäminen/puutteellinen käyttö
- Tulkinta-apua ei saada lain esitöistä
- Sopimuslisenssin toimivuus rajat ylittävästi
- Forum-shopping (verkkokurssien houkuttelevuus)
- Opetuksen tavoitteiden toteutuminen

- Tietyt termit ja määritelmät (mm. nuotit/sanoitus), tulkinta-ongelmat
- Oikeudenhaltijoille maksettava korvaus vapaaehtoinen direktiivissä
  - Hallinnollinen taakka kouluille, jos korvaus yksittäinen
- Hallinnollinen taakka kouluille?

- Nykyisten toimivien lupajärjestelyjen romuttuminen
- Teknologian kehityksen huomioon ottaminen, vaikutus (mm. tekoäly) tekijänoikeuden perusteisiin (tekijäisyys)
- Ilmainen on halvempaa ↔ Keskustelun polarisoituminen rajoituksen ja sopimusten välillä
- Korkeakoulujen tarpeiden huomioon ottaminen
- Ilmiöopetus jo peruskouluissa
- Verkkomateriaalin teko (videot)
- Mitä on opetuksen havainnollistaminen?
- Tekijöiden korvauksen turvaaminen
- Oppimateriaalin tuotannon turvaaminen
- Hallinnollinen taakka oikeudenhaltijoille
- Vapaa sivistystyö ja tulevat opetuksen muodot, miten huomioidaan (löytyykö luvat tai sopimuslisenssit?)
- Opiskelijoiden tuotokset (mm. julkaiseminen)
- Järjestelmän monimutkaistuminen
- Henkilökunnan osaaminen (mitä saa ja mitä ei saa tehdä)

Ratkaisut

- Verkkovideot: esittämisoikeuden määrittäminen
- Opetuksen striimaaminen: erityisesti rajat ylittävän käytön ja oppilaitoksen ulkopuolisen käytön määrittely, rajanvedon selkiyttäminen
- Sopimuslisenssit/poikkeusrajoitukset
  - Pohdittava, mihin tilanteisiin vaihtoehdot soveltuvat
- Ohjataan toimialaa luomaan hyvä käytäntöjä
- Opettaja saa käyttää vapaasti aineistoja, ellei se ilmeisesti ja perustellusti ole varta vasten tuotettu opetuskäyttöön
  - Korvaus lisenssillä
  - Korvaus sopimuslisenssillä
  - Ei korvausta
  - Sopiva hyvitys
- Joustavat lisenssiratkaisut sopimuslisenssillä tuettuna, koska rajoitussäännökset tuottavat tulkintaongelmia
- Huolellinen kartoitus opetustoimintaa koskevan lainsäädännön suhteesta tekijänoikeuslainsäädäntöön
- Rajat ylittävä käyttö: presumptioksi opetusopimuslisenssipykälään
- Kaikkien teoslajien (pl. direktiivin mainitsemat, esim. nuotit) tuominen opetuksen havainnollistamisen poikkeus- tai rajoitussäännöksen piiriin
- AV-teosten julkisen esittämisen tuominen sopimuslisenssin piiriin